

T T G

Nr. 11. Mail 1929.

Väljaandja: Tartu Tütarlaste Gümnaasiumi Õpilaspere. Peatoimetaja: August Raud.
Tegev toimetaja: J. Post. Toimetuse liikmed: V. Burdukov, A. Grünverk, T. Linde,
E. Põderon, V. Taadler. Kaastööd võtavad vastu kõik toimetuse liikmed igal ajal.
"T.T.G." ilmub 2 korda kuus, iga kuu 1 ja 15 päeval, 12-ne lhk. suuruses.

KEVADISTEST MUREDEST JA RÕÖMUDEST

Suur T.T.G. esimese mai karneval - kooli loterii-allegri - on möödas. Küll nõudis pingutamist, tekitas askeldamist, nõudis muret ja vaeva, kuid tasus enda ära rikkalikult - nii aineliselt kui vaimliselt: rahuldustunne ja rõõmsad mälestused on tasuks nähtud vaeva eest.

Kuid veel ei ole kooliaasta lõpnud. Tuleb veel liikuda kooliruumes ligi kuu aega, kuni on võimalik lennata jumala maailma avarustesse nautima suveilu ja lõbusid.

On veel ees mitmed mured, mitmed kohustused, mis tulevad võita, mida peab täitma.

Eeskätt seisavad ees paljudel eksamid. Uus asi, mida ei tunne meie gümnaasiumi ajalugu - kevadised eksamid. Harilikult olid eksamid sügisel, enne koolitöö algust. Haridusministeeriumi uus ringkiri aga nõuab, et eksamid tuleksid õiendada kevadel, sügiseks antakse ainult üks eksam, kui kevadel on kukutud läbi. Iseenesest väga tervitatav nähe. Kevadel on kursus värskelt meeles. kordamine palju kergem, eksamineerija õpetaja seesama, kes õpetas, ja, peasi, saab suveks enam-vähem priiks. Igal kevadel varemini oli neil õpilastel viisiks nuruda õpetajailt terve kursuse küsimist, üldse küsimist, keda ootas kohutav number 2, sest ei tahetud ju saada järeleksamit, ega tahetud nii kergesti jääda teiseks aastaks. Nüüd on selles suhtes haridusministeeriumi korraldus väga sobiv. Tõsi küll, et tuleb pingutada, kuid eksamid kannavad enam-vähem kodust ilmet, tehakse omaette, üksi aineõpetaja juures, ilma et tarvitseks vastata mingi komisjoni ees; seepärast, on loota, et nad ei tekitaks kurjatootavat närveerimist. Kahtlemata õiendab enam jagu eksaminante oma katsed rahuldavalt, ja kahtlemata tunneb suur hulk õpilasi endid suvel vabadena, kes muidu, nagu endistelaastatel, oleksid pidanud vaevlema järeleksamite paine all. Eksamid sünnitavad küll esialgu muret, kuid pea muutub see mure rõõmuks.

Juba väiksem mure on kordamisnädalad, mis algavad nagu eksamidki pärast suviste-pühi neis klassides, kus lõpeb otsa teatav aine, mida järgmistes klassides enam ei ole. Lõppklassides on kordamine kõigis ainetes. Kordamine muidugi annab kätte õpilastele õppimiseks päeva kohta suurema kvantumi, kui see on hariliku õppetöö puhul, kuid muidu kannavad kordamisnädalad hariliku igapäevase töö ilmet. Õpilastel tuleks siiski, olgu nad ükskõik missuguses klassis, pöörduda neile kordamistele erilist tähelepanu, et saavutada paremat hindamisotsust, sest on teada, et see, mis saadakse teatud õppeaine lõpetamisel, pannakse ka kooli lõputunnistusele, kuigi teatud aine ei ole just viimse klassi kursuses. Lõppklasside kordamisnädalatel saadud üksikute õppeainete otsused tulevad muidugi kõik lõputunnistusele. Sel aastal on haridusministeerium teinud niisuguse korralduse, et võib lõpetada kooli ka ühe nõrga otsusega, kuid tegelikult ei hakka vist ükski abiturient kasutama seda võimalust, sest kes tahaks küll näha terve eluaeg oma küpsustunnistusel nõrka otsust - enim valib ta sügise järeleksami, et parandada nõrk otsus rahuldavaks.

Kordamisnädalad toovad enesega kaasa raskusi ja muret, kuid nende möödudes on jälle rõõmu laialt.

Küllalt hoolt, sekeldamist ja muret toob kooli juubelinäitus, mis peetakse kooli lõpupäeval. Praegu on oeltööd selleks kibedasti käimas. Juba terve talv on pöördud sellele tähelepanu. Siis pannakse terve maja näituse alla - nähe mida jälle ei tunta T. T. G. ajaloos. Iga õppeaine esineb vastavas klassis. Suur koolisaal reserveeritakse joonististe, käsitöö ja majapidamise saaduste alla. Ajalugu, maadeteadus, keeled, loodusteadus jne. saavad oma ruumi. Seintele tulevad kaardid, tabelid,

diagrammid, pildid j. m., laudadele kirjalikud tööd, tegelikud harjutusvihud, joonised, referaadid jne. Igatahes peab iga aine klass viima vaatleja sellesse miljöösse, mis on seotud vastava ainega. Võimlemist demonstreeritakse kui ilm lubab, teatud tundidel kooli õues. Laulukoor esineb samuti lauludega, kuna laulu-klass muidugi pakub selle kõrval veel oma osategolikest praktilistest harjutustest. Nii ei jää ükski aine näitusest eemale. Külalistele peab pakuma näitus rohket huvi. Tulub aga pühendada ta korraldamisele ühiselt kõik jõud.

Abiturientidele on veel üks mure. See on nende pidu-õhtu. See kisub küll mitmeigi mõtted eemale koolitööst, kuid usume, et nad siiski toime saavad oma ülesandega. Soovime neile peo hääd kordaminekut, et jääks üle tunduv summa suviseks õppereisiks.

Kolmandaid, neljandaid ja viiendaid klasse ootavad traditsioonilised õppereisid Petsorrisse, põhjarannikule ja Soome. Need õppereisid jätavad õpilasisse ilusamaid elamusi. Sel aastal on võimaldatud kahele esimesele klassile erakordselt nende nobeda korjamise tasuks kooli loterii puhul õppereis harilikus korras kuhuigi kaugemasse kodumaa kohta, mida muidu esimesed klassid ei saa.

Ei või mainimata jätta ka kevadist juubeliaktust ja juubellennu lõppolengut, mis peetakse suurejoonelisemalt kui eelmistel aastatel.

Nii siis on T. T. G. õpilastel oodata eeltuleva kuu kestel palju muresid, kuid ka palju rõõmsusi. Need kaksik-vennad - rõõm ja mure - armastavad ikka käia käsikäes ja jagada oma andeid inimestele. Ei ole muret rõõmata, ega rõõmu mureta. Põhjamaalase saatuseusk tunneb väga hästi seda peatükki oma kattekismuses. Ent vintsko põhjamaalane oskab vastu pidada ka suurtele muredele ja nad muuta kauniks rõõmuks.

Koolitöö lõppkuuks T. T. G. õpilaskonnale kõige paremat odu!

Tartus, 9. mail 1929.

"T.T.G." toimetus.

ÜLEVAADE VENE MUUSIKAST.

(Algus nr.10-das).

- Tähtsamad vene heliloojad oleksid järgmised:
- Michail Glinka elas 1804 - 1857. Ooperid: "Elu tsaari eest", "Ruslan ja Ludmilla", ouvertüürid "Õo Madridis", "Iota Aragonesa", draama illustratsioonid, kammermuusika, kontserdid, ilmalikud ja vaimulikud vokaaltööd j.n.c.
 - Aleksander Dargomõišeski, elas 1813 - 1869. Ooperid "Russalka", ("Näkincid"), "Kivist külaline", Ballett, fantaasiad ja muud orkestritööd.
 - Aleksander Scrov, elas 1820 - 1871. Ooperid: "Maiöö", "Juchth", "Rognoða", "Jõuluöö", jne.; orkestritööd, väike-vene laulud j.m.
 - Anton Rubinstein, elas 1829 - 1894. Ooperid "Termors", "Deemon", jne. oratooriumid sinfooniad, süüdid, kontserdid, kammermuusika, koorid, soololaulud jne.
 - Aleksander Borodin, elas 1834 - 1887. Ooper: "Vürst Igor"; sinfooniad, sinfoonilised poeemid ja pildid, "Kesk-Aasias", kammermuusika j. m.
 - Modest Mussorgski, elas 1835 - 1881. Ooperid: "Boris Godunov", "Hovanštšina", "Sarotšini laad", katkendid. Orkestrile; "Õo lagemäel", süit "Näituse pildid" jne.
 - Gai Cesar, elas 1835 - 1918. Tähtsam ala ooper "Kaukaasia vang", "Kapteni tütar", "Pidu katku ajal", jne. süüdid, prelüüdid, kammermuusika, koorid, romansid, ja soololaulud (üle 200) jne.
 - Emil Balakirev, elas 1837 - 1910. Sinfoonia. sinfooniline poeem, süit, ouvertüürid, fantaasiad, draama illustratsioonid, rahvaviisid jne.
 - Peter Tšaikovski, elas 1840 - 1893. Ooperid: "Eugen Onegin", "Padaemand" ja teised kokku 10; balletid: "Luikede järv", "Uinuv iludus", 6 sinfoont, süit "Pähklapuna", ouvertüürid: "Romeo ja Julia", "Hamlet", "Francesca da Rimini", fantaasia "Torm", sinfooniline poeem "Fatum", "Itaalia capriccio"- kammermuusika, romansid jne.
 - Rimski Korsakov, elas 1844 - 1908. Ooperid: "Sadke", "Tsaari mõrsja", "Lumivalgeke", "Maiöö", ja t.; sinfoonia "Altar", sinfoonilised poeemid "Scheresade", "Hispaania capriccio", fantaasiad, kammermuusika, kantaadid, vaimulikud tööd, koorid, soololaulud jne; harmoonia õpperaamat- ainuke sellesarnane, Tarvitatav praegu tõlgitud ka Bestis.

Anatol Ljadov, elas 1855 - 1914. Sinfonilised poemid "Baba-Joga", koorid orkestriga "Messiina mõrsja", "Õde Beatrice", orkestritööd, prelüüdid, variatsioonid jne.

Sergei Tanejev, elas 1856 - 1915. Sinfoniad, ouvertüürid, ooperi triloogia "Orestes", süüdid, kantandid, kammermuusika jne.

Michail Ipolitov-Ivanov, sünd. 1859. Sinfonia, ouvertüürid, süüdid, kantaat, kammermuusika, ooperid, koorid, soololaulud j. m.

Anton Arenski, elas 1861 - 1906. Sinfoniad, ballett "Egüptuse öö", - ooperid: "Nal ja Damojanti", "Unenägu Volgal"; kammermuusika, koorid, soololaulud, romansid.

Aleksander Glasunov, sünd. 1865 a. Sinfoniad, süüdid "Keskaajast", sinfoonilised poemid ja pildid: "Stenka Rasin", "Kreml", "Salome tants", "Kevad", "Idamaa raspodia", ouvertüürid, fantaasiad "Meri", "Mets"; kammermuusika, kantaadid, balletid: "Raimonda", "Aasta ajad", - romansid, klaveritööd jne. Oxfordi ülikooli audoktor.

Vassili Kaliknikov, elas 1866- 1901. Sinfoniad, kantaat, sinfoonilised pildid "Seeder ja palm", süit, ooperi proloog, ballaad jne.

Aleksander Skrjabin, elas 1872 - 1915. Sinfoniad, poemid: "Prometeus", "Reverie", kontserdid, sonaadid, prelüüdid, etüüdid jne.

Nikolai Tšerepnin, sünd. 1873 a. Tema tööd on ouvertüürid: "Dramaatiline fantasia", "Lüüriline poem", "Mütoloogiline poem", ballett: "Armude paviljonis-", klaverikontsert, koorid orkestriga, solo ja koorilaulud jne.

Sergei Rachmaninin, sünd. 1873 a. Ooperid "Aleko", "Ihnus rüütel", "Francesca da Rimini"; kantaadid: "Koll", "Kevad"; fantaasiad: "Kalju", "Surnute saar", "Mustlaste capriccio"; sinfoniad, sonaadid, kammermuusika, prelüüdid, süüdid jne.

Sergei Prokofjev, Ooperid: "Mangeer", "Armastus kolme apelsiini vastu"; kontserdid, sonaadid, kammermuusika, klaveri palad, soolod, jne.

Igor Starvinski, sünd. 1882a. Ballettid: "Tulilind", "Petruška", "Püha kevad"; Ooper: "Oöbik", sinfonia, kantaadid, kammermuusika, klaveritööd, koorid, soololaulud jne.

Üldiselt kokku võttes võib alla kriipsutada, et Venemaa oma arenemiskäigus muusika-kultuuriga kuulub maailma esimeste riikide hulka ning on alati olnud suurimaks muusika keskkohaks. Oma muusika-kultuuri tõstmiseks on Venemaa kutsunud isegi välismailt kuulsamaid muusika tegelasi.

Suurt mõju on avaldanud vene muusika ka eesti muusikale. Eesti heliloojad ja muusikapedagoogid omas enamuses on omanud hariduse Venemaal, kus meie eestlaste vastu erilist vastutulelikust üles näidati, muuseumis olid konservatooriumi õpilased eestlased pea kõik õppemaksust vabastatud, isegi said veel toetust, mille eest võlgneva tänu aina dir. Glasunov'ile.

Vene muusika on Eestis väga levinenud ja armastatud: pea iga kontserdi kavas näeme vene kunstnikkude esinemine kuulub hooaja suursündmuste esiritta.

Vene kunstnikkude suurimaid voorusi on nende temperamentne, vaba esinemine ja ülipeen stiilitunne. Need koos täiusliku tehnikaga ja dramaatilise väljendusviisiga annavad nende esinemisele suure kunstilise väärtuse.

Aug. Nieländer.

=====

EIN SYMBOLISTISCH- ROMANTISCHES MÄRCHEN.

=====

Motto: Alles Vergängliche ist nur ein Gleichnis.

Ich habe einen merkwürdigen Traum gehabt. Ich befand mich plötzlich auf dem Wege zum Himmel. Als ich mit viel Mühe den sehr schmalen, einsamen und steinigen Weg zurückgelegt hatte, erreichte ich endlich das goldene Himmelstor. Vor demselben waren zwei Engel als Wachen postiert, die mir merkwürdig bekannt vorkamen. Es waren blonde Engel, denn Engel sind immer blond. Der eine Engel aber war ganz unaussprechlich blond und hatte die obligatorischen rosa Wangen dazu. Dieser Engel hatte mich damals, als wir auf Erden zusammen waren, gar nie geärgert, er hatte mich, im Gegenteil oft durch seine literarischen Kenntnisse und Interessen erfreut. Da die Engel Geister sind, konnte ich auch sein Herz durch seinen durchsichtigen Körper sehn. Es war hellroosa.

Der andere Engel war nicht so harmlos. Freilich war sein Namen auch um zwei Silben länger, als der seines Kameraden. Doch war das weiter kein Grund sich über ihn zu erheben. Er hatte auch hübschere Augen, doch sein Herz war keineswegs hellrosa wie das des ersten. Es bewegten sich darin einige schwarze Pünktchen, erzählt nicht die Legende, dass die Engel irgenwie mit dem Teufel verwandt sind? Ob die schwarzen Punkte nicht von dieser Verwandtschaft herrührten? Wer kann es sagen!-- Nachdem ich meine Bekanntschaft mit den Engeln erneuert hatte liessen sie mich durch das goldene Tür eintreten.

Ich befand mich in einer wunderbaren Gegend. Weit und breit war kein Mensch zu sehen und doch fühlte ich deutlich, dass ich nicht allein war, dass unzählige, bekannte, jedoch unsichtbare Geister mich umgaben. Ein üppiges grünes Tal breitete sich vor mir aus. Er hatte keinen andern Zweck und Wunsch als gedankenlos in der Sonne zu träumen und an die Schmetterlinge zu denken, die es manchmal besuchten, oder noch besuchen würden. Oder es spiegelte sich heimlich in einem klaren Bächlein, das eilfertig vorüberrauschte und freute sich, dass es so grün und so schön war. Es lohnte sich nicht den Frieden des grünen Tales zu stören, da es sich garnicht hätte stören lassen. Daher eilte ich in ein Tannenwäldchen, dass in der Nähe lag. Aber ach, wie traurig war das Wäldchen. Die Tannen liessen ihre Zweige hängen und es war so still, dass man nicht einmal das Zwitschern der Vögel hörte. Das Wäldchen tat mir leid in seinem Kummer und da ich die Dryaden der Bäume gut kannte, so wollte ich sie gerne irgondwie trösten. Das war nicht so leicht, da ich die Sprache der Bäume nicht verstehe. So redete ich ostnisch, deutsch, russisch, versuchte sogar esperanto- doch es war alles vergeblich. Entlich aber rief ich dem Wäldchen ein fröhliches good morning zu. Da war aller Kummer vorbei. Die Tannen erhoben ihre Äste und rauschen, die Vögel sangen wieder. Wie glücklich war das Tannenwäldchen, als es englisch reden hörte.

Am Waldrande fiel mir eine junge Birke auf. Ich hatte sie früher einmal gekannt. Da hatte sie oft ihre Zweige hängen lassen und Ströme von Traurigkeit über die Schlechtigkeit der Menschen und die böse Welt geweint. Aber das war schon lange her. Zwar war sie auch jetzt noch etwas nervös und ab und zu lief ein Zittern über ihre Blätter aber im ganzen war sie doch viel grüner und froher geworden als früher. Die Eiche aber, die nicht weit davon ihren Platz hatte war im Himmel genau ebenso unbiegsam gebleichen wie auf der Erde, wo ich vergeblich versucht hatte das laute Knarren ihrer Äste zu mildern. In törichter Verblendung hatte ich sie einmal für eine Weide gehalten und versucht aus ihren Zweigen ein zierliches Körbchen zu flechten, was mir aber in keiner Weise gelungen war. Die Eiche zeigte sich erfreut mich wiederzusehen. Sie war sehr liebenswürdig und bot mir zur Erfrischung Eicheln an, die sie für Kastanien ausgab sie waren gallbitter. Es waren nämlich keine Kastanien.--

Die Sonne brannte, es wurde immer heisser und daher freute ich mich sehr, als ich in der Ferne die Wellen eines grossen Sees blitzen sah. Als ich an das Ufer kam, war ich ganz verwundert. Das war doch unser Peipus, der sich dunkelblau und schimmernd vor meinen Blicken ausbreitete. Zwar erschien mir das Wasser an den Ufer recht flach. Doch als sich ein leichter Wind erhob, tanzten die schönsten Wellen auf ihm. Reizend war es zu sehn, wie sie auf und nieder hüpfen, dass selbst der Dichter Hunnius ihnen seinen Beifall nicht versagen konnte. Hübsch war es auch wenn die untergehende Sonne ihn Peipus mit roten und rosa Schleifen schmückt, von welchen der See sich garnicht trennen konnte. Ich setzte mich ein wenig an das Ufer, obgleich die rote Farbe meinen Augen weh tat, und schaute in die Ferne. Langsam und stolz schwam ein weisser Schwan über das Wasser. Es war ein hübsches Tier obgleich die Federn auf seinem Kopf etwas zu kurz waren. Ich rief und lockte ihn mit süsser Stimme, zeigte ihm auch ein Zuckerstückchen, das der rosa Engel mir am Eingange geschenkt hatte, aber er hielt den Zucker für Schulkreide, sah mich misstrauisch an und kam nicht. Später bemerkte ich in der Ferne einen andern Schwan. Ich glaube er trug ein schwarzgelbes Band um den Hals. (Doch ich kann mich nicht auch irren) Nach diesem Schwan schaute der erste. Da begriff ich wohl, dass es mir nicht gelingen würde, ihn an das Ufer zu locken und bald waren beide Vögel meinen Blicken entschwunden.

Es war so still um mich her, dass es anfing mir unheimlich zu werden. Wenn ich nur doch einen Menschen sähe!" dachte ich. Und mein Wunsch sollte erfüllt werden, den im Himmel gehen alle Wünsche in Erfüllung. Ich sah nämlich den längst verstorbenen Dichter Torquato Tasso in eigener Person auf mich zukommen. Er setzte sich

zu mir und wir waren bald in ein Gespräch vertieft. Der gute Dichter hatte im Himmel seine Ansichten vollkommen geandert. Sein Lebenswerk, das befreite Jerusalem, hatte erzerrissen. Er sprach davon, auf die Erde zurückzukehren und die Stadt Jerusalem vollkommen zu zerstören. Dann wolle er an der Stelle dieser alten Stadt eine neue aus Luft bauen, welche widerstandsfähiger und solider sein werde als die alte. Überhaupt, meinte der rabiater Dichter, müsse alles, was irgendwie an die Vergangenheit erinnere laeseitigt werden. Er hatte schon damit begonnen, das Fundament seines Hauses auszugraben, damit die Mauern fester stünden. Ich bewunderte die kluge Umsicht des Poeten und da mir seine revolutionären Ansichten gefielen, so beschloss ich ihn für seine klugen Worte zu dekorieren. Dazu aber brauchte ich Blumen.

Sich da blühten in der Nähe eine Rose und ein Röschen. Die Rose war purpurrot, doch war sie es nicht von Natur. Ursprünglich war sie blass. Die rote Farbe verdankte sie der roten Tinte, die ich auf Erden in so reichlicher Masse über sie auszugiessen Gelegenheit gehabt hatte. Das Röschen war hellrosa und hatte keine Dornen. Es hatte etwas Erstauntes an sich. Leider hatte es in letzter Zeit einige rote Flecken bekommen. Es würde doch hoffentlich nicht auch rot werden! Lieber pflücke ich es schnell und stocke es dem Dichter an seine ruhmvolle Brust. Oder sollte ich lieber von der Erika nehmen, welche in dichten lila Büscheln an der Erde wucherte? Der Geist der Blume aber, den ich um Erlaubnis fragen wollte, war wie gewöhnlich abwesend. Er besass nämlich in der Nähe ein Luftschloss in welchem er zu allen Zeiten anzutreffen war, wenn er nicht gerade deklamierte. Der Erikg Geist sandte mir eine schriftliche Erlaubnis in welcher ich fünf orthographische Fehler fand. — Doch kann es gewiss sein, dass die himmlische Orthographie von der irdischen starke Abweichungen zeigt. Jedenfalls pflückte ich ein schönes Sträuschen und dekorierte Turquatio Tasso, der diese Auszeichnung mit edler Selbstverständlichkeit entgegennahm. Gerne hätte ich mich noch länger mit dem Dichter unterhalten, wenn uns nicht die ganze Zeit über zwei Männerchen gestört hätten, die unaufhörlich schwatzten, flüsterten und tuschelten, oder sich in den Armen lagen und sich ewige Treue schwuren. Der eine Mann hatte ein Kränzlein aus Klee in den blonden Haaren. Er war oft sehr aufgeregt, denn ein Heupford kitzelte ihn geru mit einem Grashalm. Über diese Neckerie konnte das Männlein bittere Tränen vergiessen. Das andere Männlein aber war trotz seiner Freundschaft weit davon entfernt ihn zu beruhigen. Im Gegenteil. Es bestärkte ihn in der Ansicht, dass der Grashalm ein gefährlicher Spiess sei und die Trauer des Kameraden wuchs ins Unermessliche. Das andere Männlein hatte klare kalte Augen und ritt gern auf einem Rösslein, das die alten den Pegasus nannten.

Leider kann ich nicht alles Wunderbare erzählen, das ich schauen durfte. Zum Schluss sei nur noch gesagt, dass ich immer gern die Sprache der Vögel verstanden hätte. Da ich im Himmel keine Hefte zu korrigieren und also Zeit genug hatte, bat ich eine Lerche, mir ein deutsches Gedicht in das Lorchische zu übersetzen. Der unliebenswürdige Vogel aber zeigte keinerlei Entgegenkommen. Er sagte, er habe vor kurzen ein goldenes Ei gelegt und das habe ihn so angestrengt, dass er nicht mehr imstande sei, liebenswürdige zu sein. Plötzlich klingelte die Weckeruhr schrill in meine Träume. Ich erwachte und fand mich wieder auf der Erde. — Nur eine Klasse unseres Gymnasiums kann meinen Traum deuten. Welche ist es?

Margarethe Hammer.

=====

KIRJANDUSRINGI NOVELLIVÖISTLUS.

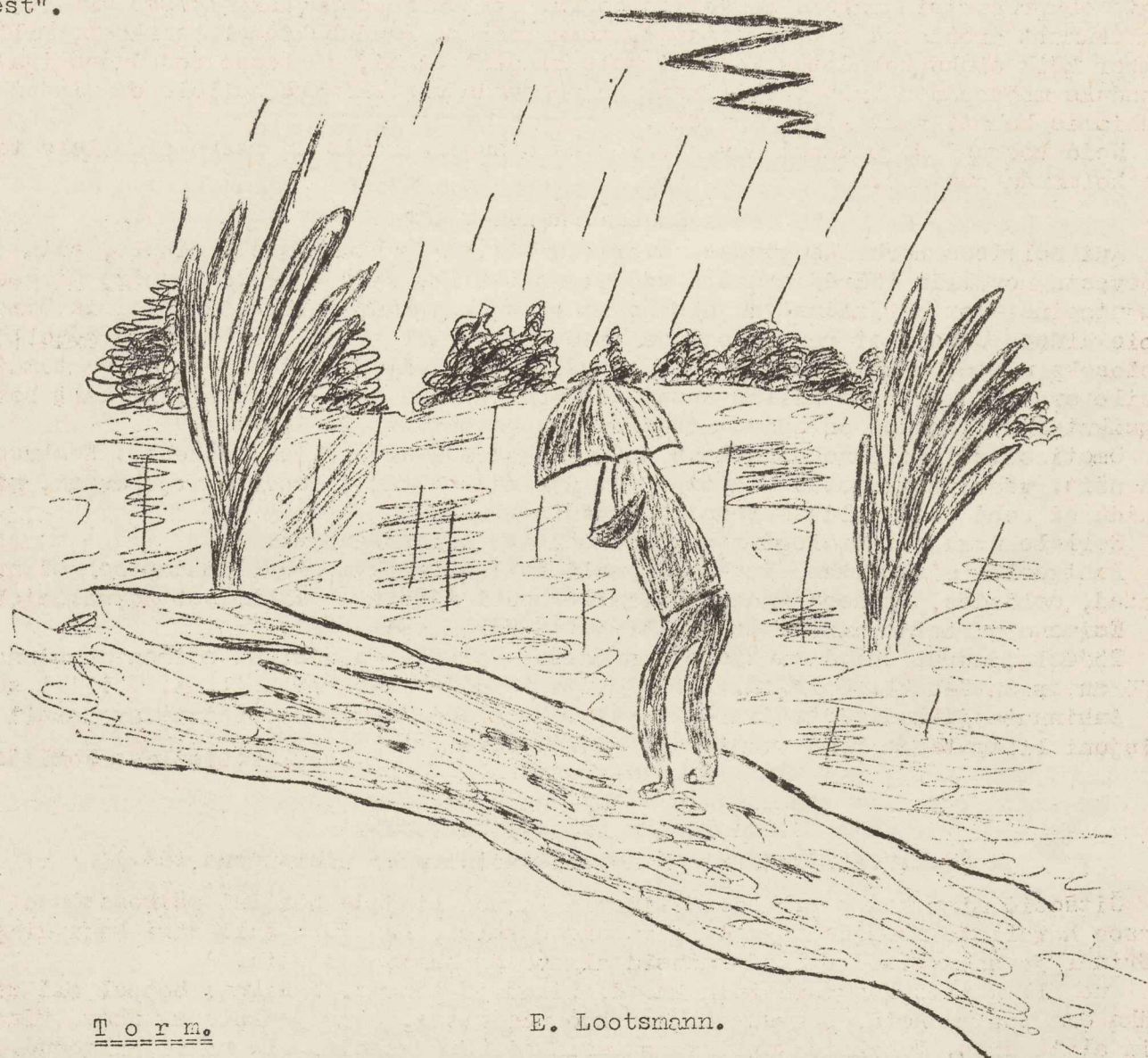
=====

Kirjandusringi poolt käesoleval poolaastal korraldatud novellivõistlus leidis õpilaste koskel küllalt olavat tähelepanu, ja hindava komisjonile saadetud tööde arv oli kaunis suur, nimelt 19. Tööd olid üldiselt mitmekesised, nii oma aine kui ka käsitusviisi poolest. Võistlusel esinevad kirjanduslike huvidega õpilased katsetajad-algajad midugi ei suutnud midagi uut trükitud ja tunnustatud kirjanikkude ainestiku ja ütlemisviisi kõrval, aga mis puutub eriti ainevalda, siis pole see üldiselt ka midagi kitsam tänapäeva trükitud kirjanduse ainestikust. On käsitletud külaelu, aga selle kõrval teised taas on tunnud huvi linnaelu küsimuste ja nähete vastu. Ühed on tahtnud kirjanduslikus vormis kinnistada rõhutud ja vaevatud kihi kannatusi, teised on meelitatud suursuguse looleja-bohoomlase suvitussõiklusist. Mõnedki on katsunud jõudu psühholoogilise probleemi lahendamiseks, aga leidub ka neid, kes püüavad psühholoogia-kammitaist olla täiesti vabad

ja hirmutada lugejat jubedate juhtumuste kuhjamisega.

Sisuliseks iseloomustamiseks (aga vahest pisut stiililisekski) annavad mõningaid andmeid juba novellide pealkirjad, mis olgu toodud allpool tähestikulises järjekorras:

"Enn", "Jaak Rajeku oma maa", "Kes teab", "Kolme punava krooniga männi all", "Kill pant võla koju toob", "Lohetüla päevikust", "Mõtted", "Naine", "Pruutnoitsi", "Rändur ja meri", "Siis, kui ma veel väikene olin", "Sonja ja Kolja", "Sooclanikud", "Urdekraapijad", "Vaese vabadus", "Võit", "Värdjas", "Ühendatud elu", "Ühest suvest".

T o r n.

E. Lootsmann.

Aga kahjuks pole mitmekesidus ainekust tingitud noorte katsetajate mitmekesisest elulisest tähelepanekuist ja nende fantaasia mitmesuunalisest arenemisest, vaid autorite vähesest isikupärasusest, mis satub veel liiga kergesti loetu mõju alla ja omandab üht-teist võõrast, ilma et ise seda märkaks. Nii siis pole ains- tik üldiselt ei algupärane (uus) ega isikupärane. Veel vähem on algupärasust stiilis.

Üksikasjades ilmnevate puuduste täielikum loetelu oleks siinkohal liiga kaugale viiv ja koormav. Aga tähtsamate üldiste väärtuste hulka kuuluvad eeskätt eksimused kompositsioonis ja karakterite kujundamises. Peaaegu kõik tööd on üleshituselt eba- proportsionaalsed ja psühholoogia on väga sagedasti hõre ning ebausutav.

Lähemal vaatlusel eraldas hindav komisjon auhindamisele saadetud töist väärtus- likumaterna kaks tööd: 1) "Siis, kui ma veel väikene olin" ja 2) "Värdjas". Nende eraldamist põhjustasid järgnised asiolud:

Siis, kui ma veel väikene olin.

Aine - mälestused varemast lapsepõlvest - on valitud jõukohaselt suuremate kir- jandusliikude kogemusteta asjaarmastajale. Käsitletud ainekust on autorile hästi tuntud, on tabatud õieti mitte üksi üldised psühholoogilised põhijooned, vaid on

nähtud terava pilguga ka üksikasju. Käsitusviisi iseloomustab suur lihtsus ja intiimsus. Lihtsas ja sundimatus stiilis vestetakse üks otsimatu juhtumus teise järele, kõik nähtud lapselik-naaiivsest, väga südamlikust vaatenurgast. Need reaalistlikud lapsepõlve-pildid on tulnud südamest ja otsivad teed südamesse. Selles novellikeses on leitud vahet kõige õnnelikum kuju kirjanduslikule asjaarmastusele.

Aga ometi ei kuulu sääranne memuaariline ehk poolmemuaariline kirjanduslaad kõige hinnatavamate kirjandusliikide hulka. Selle kirjanduslaadiga seltsib tahes-tahtmata ebaproportsionaalsus kompositsioonis. Nii on käesolevaski teoses üks osa põhjalikumalt arendatud ja valgustatud, teine vähem. Puudub kindel keskkoh, millesse ümber kõik oleks koondatud; samuti pole kindlat sihti, millesse suundudes iga osa tunduks möödapääsmatult tarvilikuna ja põhjendatuna. Lisaks sellele on mindud naturalismis kohati vast liiga kaugemale.

Neid voorusi ja puudusi arvesse võttes otsustas komisjon määrata sellele teosele kolmanda auhinna.

V ä r d j a s .

Kui eelmises novellis puudub autoril artistlik suhtumine oma ainele, siis on seevastu novellis "Värdjas" suhe vägagi artistlik. Aine - looma (hundi) hingeelu kujutamine - on kirjandusliku algaja kohta raske, kuna reaalseid jälgimisvõimalusi pole üldse. Ülesannet raskendab veel see asiolu, et autor pole valinud novelli tegelaseks mitte puhastverd hundi, vaid koera ja hundi järeltulija. Aga vaatamata neile erakordseile raskusile, on autor tulnud toime oma ülesandega küllalt hästi. Üksikutes stseenides on saavutatud suur suggestiivsus ja ilmekus.

Ometi on siingi ennekõike kaunis suuri kompositsioonilisi ebakohti. Keskusega on näit. väga vähe seotud kohati liiga pikaks venitatud loodusekirjeldused, mis ka muidu ei sobi teose üldiselt asjaliku vaimuga.

Sellele nagu eelmisele otsustati määrata kolmas auhind.

Puhtkeelelisi eksitusi ja ka vähemaid stiililisi komistusi hindamisel ei arvestatud, eeldades, et need enne avaldamist kooli ajakirjas silumisel kõrvaldatakse.

Esimene ja teine auhind otsustati jätta välja andmata.

Töödele juurelisatud kinniste ümbrikute avamisel selgus, et esimene auhinnatud töö autor on V-b kl. õpil. S. B e r g ja teise - V-c kl. õpil. A. T i i t s o.

Auhinnata jäänud tööde juure kuuluvad kinnised ümbrikud põletati avamatult komisjoni liikmete ja mõne tunnistaja juuresolekul.

Novellivõistluse komisjon.

SIIS, KUI MA OLIN VEEL VÄIKENE.

(T.T.G.Kirjandusringi novelli-võistlusel auhinnatud töö.)

Õitsesid minu kodus lilled. Helisesid laanod lindude häälset päikesetõusul Murakasoo haraliste mändide tagast. Helisesid õhtulgi, kui juba tuli kari koju krappide kõrinal ja sagarlised pilved kadusid algava öö hämarasse uttu.

Õue all koplis kasvasid leinakased, pikad ja longus. Vasikate koppel oli seal. Läks ema jootma neid, panged pikkade kookude otsas, siis jooksin ka ühes. Mina jooksin alati ühes. Vasikate koplisse pugusin aialati vahelt. Üle ma ei julgenud. Aad oli kõrge. Mina kilkasin ja hüppasin. Vasikad ka. Ema hädaldas.

"Mann, ära hüppa, vasikad jooksevad kõhud lahti!"

Aga mina ikka hüppasin ja ema ei olnudki pahane. Vahet pugusin läbi aia vainu-poolle kasteheina väljale. Küll oli pikk see kastehein! Kükitasin maha ja ega siis muud ei näinudki kui tükki sinist taevast peakohal. Ema hõikas:

"Mann, Mann!" Aga mina ei kuulnudki enam tema häält. Siin õitses palju lilli.

Tõrvalilli ma armastin ja verihoena. Viisin vahet peotäie kojugi. Panin sinna laua pääle kus isa lehte luges ja kirjutas. Tema aga viskas nad läbi akna porisele õuele, sigadoloigu kaldale, kus kasvas kirburohi. Ema ütles: "Isa ei salli lilli, sinu vanaisa ka ei sallind lilli, mehed paljut ei hooli neist!" Isa vaatas vaatas üle prillide minule otsa ja ütles laivalt: "Suur tüdruk, parem kisu sigadele rohtu, ega lilledest keegi söönuks saa!" Aga vahet ma tegin pääsusilmadest õige ümariku pun-di. Ema ütles, et see on nagu muna, et ei olevat ilus. Minu meelest oli see ilus küll, ja isagi ei visanud seda aknast välja. Vaatas küll pundi poole, aga ei visanud.

Ema õpetas mind pitsi heegeldama. Mustaks läks ja katki lõng minu käes, aga auku ei mõistnud teha. Isa õiendas emaga: "Sina ei mõista õpata!" Võttis konksu oma kätte ja näitas ise mulle. Mina vahtisin suure hirmuga, et kuda see isa neid auku teeb. Aru küll ei saanud. Siis ta vihastas: "Mine seakarja!" Oleks ma pitsitegumise sel-

geks saanud, ega ta siis mind ei oleks käskinud niimoodi. Ootasin, et ehk emagi keelaks: "Las' tal joosta, ta ju pisikone veel..." Ei öelnud. Aitasin tal sigadele rohtu kitkuda kapsa vagude vaholt, et siis ehk on minuga ühel nõul. Aga tema ütles: "Mine ära, mis'sa näksid!" Läksingi ära. Mis ma siis ikka pidin tegema, kui pitsi aukude vedamist selgeks ei saanud. Hea küll, ei saa, ei saa! Ei näksi ega midagi, lähen jah seakarja! Aga süda oli õige täis. Ronisin kõrgele tamme otsa ja kukkusin kõvasti, et ema kuuleks. Hakkasin hirm, et kukun alla ja tuleks maha kutsuma. Ega ma siis teeks väljagi, kõigutaks veel puu oksa. Aga ema ei tulnud ühtegi. Mina nägin, kuidas ta küürutas vao vahel ja krapsis kätega rohtu. Siis otsustasin ma mitte kellegagi enam rääkida, kui nad nii ülekohtused on.

Läksin tahatuppa truubi veerde sängi. Öhtul kutsus ema: "Tule sööma!" Ema tuli ja kummardus üle minu. Hall juuksesalk puudutas minu põske. "Magab," ütles kööki tagasi minnes. Teised sõid kooritud kartuloid, ja mina neid kangesti tahtsin. Suu oli vett täis, aga ma tegin ikka, nagu magaksin.

Esimesel karjapäeva hommikul mina nühkisin rusikatega silmi. Isa käratas: "Ära hõõru silmi!" Aga minul oli uni kuklas ja seepärast hakkasin virisema ja ajasin mokad õige pikalt torusse. Ema lubas minu mokkadel perele silku küpsetada... Mina aga mõtlesin, et kui nüüd isa selle pörsastega sea ka karja ajab, siis ma neid küll kõiki lugeda ei oskaks. Mõni võib aia alt kasteheina kaduda... Ema andis pika takkudest punutud piitsa ja lubas õhtuks mulle keeta seasaba. Ja isa käskis siis sead koju lasta, kui päike on kopli kaskede ladvus... Siis viskasin piitsa õlale ja läksin, seakari ees. Ei isa neid väikeseid rõngassabasid lasknud: minul oli sellest hea meel. Ja õhtul veel seasaba! Minu peelest paistis päikene kohe kõrgemal, kui ma need sead karitänava otsa kihutasin. Tolmujuga oli aga taga, kui ma nõnda kihutasin.

Istusin Konnavilja loigu ääres, piits kõrval. Torkisin konnapoegi loigus. Värava Miili tuli minu juurde, kotikene käos. Kassipojad olid seal. Ema käskinud need uputada. Mina püüdsin olla ka nõuks, süda küll valutab kohe. Andsin nõu: "Viska kõige kotiga vette!" - "Aga ema käskis koti tagasi tuua, noh!" hädaldas Miili. Siis ta puistas nad välja. Ise jäime kaldale vahtima. Oi, kuidas nad kaldale ronisid, siputasid ja näugusid! Miili hakkas nutma ja ise lükkas kassikesi näpuga tagasi loiku. Aga mina pistsin taha karitänavale loigu juurest eemale. Hiljem alati loigust mööda minnes tulid mulle need kassipojad meelde, et kuidas nad ikka kaldale ronisid ja Miili nad tagasi lükkas. Ei ma armastanud loigu kaldalgi istuda. Kükitasin haralise pihlaka all karja- ja külatee lahkumel. Surusin rusika lõua alla ja vahtisin pilusilmil heledasse taevasse. Lirililili, - tõusis lõokene kõrgele. Mina arutasin: "Kui ma veel väikene olin, siis mina mõtlesin, et see lõokene läheb pilvede peale kohe..." Aga seal juba jälle virisesid sead koju kippuda, ja mina jooksin piits peos piki karitänavat.

"Lõika, lõika," ütle mulle vanaema, "talv tuleb, Kukeaubits nokas!"

"Ma ju tähti mõistangi!" suurustasin. Aga vanaema kahtles: "Ah, mõistad?" Võttis kapiotsast oma lauluraamatu ja küsis: "Mis täht see on?" "Aga mina niimoodi ilma kõrreata ei saa!" otsisin väljapääsu. Vanaema käskis rehealt kõrre tuua. Tagasi tulles, kõrs peos, mõtlesin, et mis täht see küll võiks olla! Aga ma vajutasin tähele kõrreotsa peale, nii et jäi paistma ainult üks ümmargune pea, ja ütlesin: "Aga nüüd ei ole talv!" Õnneks läks ölekõrski katki. Läksin ja jäingi uut tooma...

Talvel aga vuristas vanaema vokki ja minul oli Kukeaubits peos.

"Mis täht see on?" küsis vanaema voki tagant.

"Kõrs läks katki!" vastasin mina õnnetu näoga.

"Too uus!" Seda ma ootasingi.

"Mis täht see on?" algas jälle vanaema.

"Pea sügeleb!" kahe käega kratsisin kuklatagust.

"No mis sel jälle on, alles täna kammisin!"

"Sügeleb noh!" virisesin.

Aga viimati ikka hakkaski vanaema pead sugema. Kratsis ja suges. Pea nahk oli kõik hell kohe. Aga siis oli ka videvik käes!

"Ölekõrs pane sinna, kuhu lugemine jäi! käskis õhtul vanaema. Lugemine jäi kauaks esimesele leheküljele, sest järgmine päev algas küsimusega: "Kus aubits!" - "Ei mina küll tea, õhtul jäi laua peale!" katsusin tõendada, tehes süütu näo. Aga kapi nuka alt paistis aabitsa nukka. "Kes ta muu sinna pani, kui sa vainlane ise!" - "Ei mina!" punnisin vastu ja sügasin pead. Sellal mõtlesin, kui hea oleks kelguga mäest alla lasta, ja i ning a olid ikka minu meelest ühte moodi.

Kuidas need tähed mulle küll meelde jäid ja lugemagi õppisin, ei tea. Kuid see vist juhtus siis, kui meile toodi karjapoiss Jants. Ühel kevadpoolsel talvapäeval rakendas isa noore kõrvi ette ja kihutas tulise jutiga metsa poole. Jooksin tuppa ja kisendasin/ "Ema kuhu isa läks?" Ema naeris: "Isa läks metsa, võttis saba selga!" Aga pärast ütles, et sõitis üle soone Lissi metsa karjapoissi tooma. Küll mina ootasin siis. Hommikupöolel, kui metsamehed regede krigisedes alla sõitsid, hakkasin ju ootama. Lõunal küsisin: "Kas nüüd varsti tulevad?" Ema raputas pead. Need ei tulevat veel, Lissi olevat kaugel. Öhtu eel panin ma salaja uue kleidi tagatoa kapinurgas selga... Siis vahtisin aina metsateele. Vahel jõulude eel ma ootasin ka niimoodi isa. Tema tõi siis roosasid hobupräänikuid. Kotiga pani taha kambri

kollasesse kappi riiulile. Ühe roosa hobuse võttis aga pintsaku taskust ja küsis: "Mis see on?" Selle sain küll omale, aga veel tahtsin noh! Mangusin: "Isa, sul on veel?" - "Ei ole noh, ei ole!" Ega olnudki üheski taskus, kui ma need pahupidi pöörsin. "Aga üleval kapis on?" kahtlustin. "Ei ole, ei ole", naeris isa paljutähendaval näol. Aga ometi oli seal üleval kapis, ehkki isa ütles, et ei ole...

Nii ma ootasin siis ka isa, kui see sõitis Lissi metsa tooma karjapissi, Janssi. Videvik oli ja ühtki metsameest ei tulnud enam metsapoolt. Ei nad tulnudki varem, kui ju emal oli pandud oasupp laua peale. Jansi tuppale tulekul piilusin tagatõa uksepraod vahelt. Õige suur poiss oli minu arust. Pintsaku käised olid lühikesed minu arust ja jalas olid: triibulised sokid. Ema hõikas: "Tule nüüd, Mann, sa ju ootasid!" Minu meelest oli rumal, et ta nii ütles, et mina ootasin. Ei läinudki ma Jansi juurde ega teretanud teda. Hea meelgi ei olnud enam. Aga kui ma oasuppi sõin, siis piilusin Jansi poole. Ema andis talle kahvliotsas suure tüki liha ja küsis: "Jans, kas tead, mis liha see on?" Jans ei maitsenudki, vaid ütles kumeda häälega: "Miks ma ei tea, see on seapea liha!" Aga ei olnud ühtegi seapea liha. Mina teadsin, et oli maonahk. Ema ütles, et oli.

Järgmisel päeval lasksime kelguga mäest alla. Külalapsed vedasid oma kelgud ise mäest üles, aga minul vedas Jans. Temal olid suured labakindad käes. Teised lapsed naersid: "Lissi Jans, sul on käes karu kapukad!" Ja Kraavi Liide sosistas mulle mäe all kõrva sisse: "Jans on Traavli Jaani poeg." - "Missa..." mina ei saanud uskuda, et isa tõi nüüd meile Traavli Jaani poja karja.

Traavli Jaan oli kole mees. Jooksis metsades ringi. Piits oli peos ja tagus ise ennast: "Nöö ja nöö!" Hirnus kui hobune ja kraapis jalgu. Lapsigi ajas kotti. Ema ütles, et ajas. Tea'p, kas Jans siis oli tema poeg? Aga järgmisel korral ma vedasin ise oma kelgu mäele.

Õhtul luges Jans raamatut, pildid olid seal ja tema ütles mitu korda: "Juudas Iskratkoi, Juudas Iskratkoi!", kuni isa parandas, et: "Juudas Iskarjot!" Mina naerisin lõginal kohe, et tema valesti luges. "Ah, sina ngerad, too oma aabits välja!" See oli halb üllatus, vastu ööd veel. Aga mina pugusin ära teise tuppale sängi. Ja isa ütles Jansile, mina selgest kuulsin, et ütles nii: "Tema on lolli aasta sees, sellepärast ta ei taha lugema õppida!" Aga ma seda küll ei tahtnud, et Jans mõistis lugeda ja mina mitte. Ja veel Jans teadis, et mina lolli aasta sees, seepärast - siis õppisin lugema, ei teinud tikku katki ega süganud pead. Lugesin niisama kui Janski. Kord ma ütlesin: "Varblasel on haljad seljas" ja Jans parandas: "Varblasel on hall vatt seljas" ja naeris. Mina vihastasin, et ta naeris. Tahtsin teda õige halvaks teha ja ütlesin: "Kas sa oled ikka Traavli Jaani poeg?"

"Ei ole..." kogeles Jans ja kukkus järsku õige tõsiseks.

"Aga oled!" kinnitasin mina ja lõin aabitsa laksudes kinni.

"Ei ole Traavli Jaani... Kutu Liisu poeg olen"...osatas Jans ja hakkas õige tasa nutma.

"Ah, Kutu Liisu poeg Lissi metsast jah!" ütlesin ma juba leplikumalt. Jans enam ei öelnud midagi, aga ma nägin, et ta nuttis ja minul hakkas kole halb. "Ma enam kunagi nõnda ei ütle", mõtlesin ja ei öelnudki.

Õhtul kirjutas isa palju numbmeid ühele ruudulisele paberile. Sule otsast kukkus tindi larakas lehele. Ruttu sähvas Jans nõu anda: "Limpsa ära!" Aga isa ei limpsanud ühtegi. Mina tõin tagatõa laualaekast kummi ja tema nühhkis...

"Läksime kord kelgumäel Värava Miiliga pahuksesse.

"Mina enam sinuga ei mängi", ütlesin, võtsin oma kelgu ja tulin sealt ära.

"Mina sinuga ka enam ei mängi!"

"Aga sina kutsusid, et tule minu juurde mängima!"

"Ei mina, sina ise..."

"Ei sina!" Nii vaidlesime. Aga mina tulin tema juurest ära. Minu meelest oli ta õige rumal. Ise ütles varem, et: "Verku Mann, tule siia..., ja nüüd, et veel ei kutsunudki. Läksin ja lasksin mäest alla. Olime jällegi sõbrad, sest temagi arvas:

"See Miili on õige rumal tüdruk!"

Kelgu vedasime koos üles. Siis ma küsisin: "Kas sul on oma kodus ka mägi?"

"Mägi on ja oja on ka", hakkas Jans õhinal seletama.

"Niisuke oja, kui see Konnavilu või?"

"Ei ole niisuke, õige pikk on - niisuke", ja Jans näitas mulle kättega kui pikk ja missugune, aga mina ei saanud ikka aru.

"Aga mis seal Lissi metsas veel on? Mina mõtlesin, et nüüd ta räägib ohk huntidest ja karudest, sest ema rääkis, neid olevat metsas küll.

"Ah, metsas või? Linde on ja puid ja... puie otsas on nisskoid"...

"Misasjad need"... Aga Jans seletas edasi juba:

"Ja toa taga on tamm meil".

"Jah, tamm on ja seal kukub kägu". Jans pani koele imelikult kahekorra ja kukkus: "Kukku!... See oli nüüd karjamaade=poolne kägu", ütles Jans.

"Kukku, kukku" nii vastavad kõik Lissi metsa käod korraga vastu".

Ja Jans kukkus üleval hangel veel mitu korda ja mina vahtisin temale otsa. Mäest alla sõites mõtlesin, et kuidas see kägu kukub ikka seal toa taga tamme otsas Lissi metsas... Aga kui meie mäe all olime, siis mina tõmbasin oma palituse suure, neljajalendilise augu.

"Mis nüüd isa ütleb?" küsisin õnnetult Jansi käest.

"Ära ütlegi!"

"Aga ta ikka näeb ju"...

"Ütle emale", arvas Jans paremaks.

Ei ma ütelnud kodus emale ega isale. Ema ise nägi ja ütles: "Tüdruk on jälle palitu puru kiskund!"

"Kelgu küljes oli nael, Jans üks olnud nael?!" otsisin Jansilt abi. Aga seekord Jans ei tõendanud, et seal oleks olnud nael. Siis käskis isa:

"Mine too õuest vits!" Mina läksin rehealla ja näkitsesin aokubude kallal. Kiskusin koo seest välja ühe ja vaatasin teist.

"No misukese ma võtan siis nüüd!" Ja hakkasin nutma. Jans tuli ka rehealla. Otsis aokoo alt ühe õige pisikese vitsa: "Noh, võta see!"

"See on ju kole pisikene", arvasin ma tõinates.

"Ei ole kodagi, vii see aga". Selle ma viisingi, sest Janski arvas, et ei ole pisike ühtegi. Mitte ukse linkki ei klõpsatanud, kui ma rehealt tuppa pugedin. Andsin vitsa ruttu ema kätte, et siis ei saa isa - ema ikka lööb, kui silitaks... Ise jooksin ruttu sängi teki alla. Ja ema tuli ja lõi kaks korda ainult - teki peale. Sellest vist ei tulnud tolmuagi välja. Oleks isa seda teadnud! Jansile ma seletasin pärast, et ema nagu silitas.

"Aga isa, see küll vist oleks and?"

"No see küll oleks", arvas Janski.

Teinekord pidi Jansiga samuti minema. See juhtus lumesõja ajal, et Kraavi Liide viskas Jansile lumepalliga otse silma. Kraavi Liide ehmatas küll, kui Jans kisendades üle lumevalli tema poole jooksis:

"Meolega viskasid rajakas! Tuli käis silmast välja kohe! Nüüd ma sulle näitan, kuidas Luukas õlut teeb!"

Liide lidus kodu poole. Jans jooksis järele. Kuis see juhtus, ei mina tea, aga Liide oli maha kukkunud, et Jans oli põlvega tagast annud.

Liide kroevanud kodus, et Jans lükanud tema ninuli lumme, et veri jooksnud, mis lodisenud. Siis tuli tema isa meile. Küsis, kas peremees kodus. No mina ja Jans saime kohe aru, et see Liide on ikka kodus hullusti kaevanud. Pugesime peitu rehe-tuppa kolmjala alla nurka. Liide isa hakkas kohe seletama köögis midagi. Ütles vahel: "Jääns ja Liide... Aga lihapann särises pliidil ja seepärast meie hästi ei kuulnud. Mina küll pugedin pooleldi kolmjala alt välja, aga Jans tõmbas mind tagasi: "Ole ometi vait, viimati leiab me üles!"

Seda ma kuulsin, kuidas Liide isa seletas: "Teie veate poole talve aegu karjapoisi siia ulakust tegema ja teiste lapsi sandistama!"

Minu isa rääkis midagi õige tasa. Siis Liide isa ütles: "Poissi tuleb karistada" ja pöristas vist rusikaga vastu lauda. Niisugune pörin oli. Minu isa oli tükk aega vait. Siis vastas, kõhatas ja vastas: "Laste asi, üks nad ise mira ja õienda!"

"Ah, kurlat-ah, kurlat! No siis mina ise alles näitan sellele narakale!"

Pörand naksus kohe, kui ta pingilt üles tõusis ja vihaselt ähkis: "Kus poiss on, kus poiss on?"

"Ei tea, siin nad jooksid!" osatas ema pliidi veerest. Aga Liide isa tuligi rehetuppa. Vaatas ringi. Sihtis just otse kolmjala alla. Silmad olid punnis ja suured. Minu süda tagus koledasti. Sammu tulid õige kolmjala ligi ja mina pigistasin silmad kinni.

"Küll ma su ükskord kätte saan! Sindrinahk, sa sinine silmamuna!" Ja vaataski kolmjala alla murka, aga meid ei näind. Mina pidin juba täiest kõrist kisa lahti laskma, ja Jans krapsas oma kõrvalt tuhakastist tuhkagi, et silma visata. Aga ennem läks ära. Meid ei näinud. Leckoldesse ja parsilegi vaatas loll. Ja mina pidin peaaegu kord itsitama hakkama. Jans ronis ruttu kolmjala alt välja. Püksid olid

tagast tuhaga. Neid ta kraapis ja kinnitas: "Minu süda tagus hullu moodu!" Ja mina seletasin, kui koledasti minu süda tagus.

"Et ta kohe vist seda kuuliski, kui ta juba kolmjala alla sihtis!"

"Ju ta vist küll seda siis pidi kuulma!" Oli Janski minuga ühel arvamisel. Aga Jansil oli ikka hirmus kahju, et ta ei visanud talle tuhka silma, et siis oleks tükiks ajaks kohe pimedaks jäänud.

"Tuhksilm niisuke, lähme talle järele!" leidis Jans uuesti. Meie jooksisime järele. Jans hüüdis: "Hei tuhksilm, nüüd ma tulen! Hei tuhksilm, nõsinina, punnkanikas, lõukadi-lõukadi!"

Kül Jans veel ütles palju naljakaid sõnu ja jooksis siis õige ta nina alt läbi. Kord krapsas punnsilm ta pintsaaku hõlma järele: "Aga nüüis, sa konn, mul oled käes!" Mina kisendasin: "Jans, Jans!"

Jans viskas talle pisut tuhka pihust silma ja tuli siis, mis jalad andsid. Tuhksilm läks metsa poole, ja meie nägime, kuis ta sülitas teel- ikka teine kord teisele poole.

Tuppa minnes mina mõtlesin, et Jans nüüd küll saab nuuti. Aga isa ei olnud (imelikul kombel!) Jansi päale sugugi pahane. Ütles veel: "Miste sinna kolmjala alla rumalad vahtima jäite?" Siis mina vaatsin Jansile otsa ja meie mõlemad mõtlesime: "Mis ma lollid sinna ootama jäime!"

Õhtul söime oasuppi. Jans ajas kestad suust välja, aga mina söin kõik ära: kõht oli kole tühi. Minul oli sellest ajast, kui Lissi Jans meile tuli alati kõht rohkem tühi ja uni magusam. Ema ütles, et me kahekesi hinged omal välja jookseme. Nii ütles ema sel ajal.

Suvel me enam ei jooksnud nõnda ringi. Käisime karjas. Vahel mina jäin magama ja läksin alles siis, kui päikene oli kõrgel. Minule andis ema alati piimapudeli ühes ja Jansile kohvi. Malle ta andis võileiva, aga Jansile andis kaellkotiga suure leivakantsu ja silku. Karjas tema veeretab leivast peovahel ümargused munad ja näitas, kuis ta neid korraka alla neelas. Kõrisõlm tegi vahel kluuksti ! kohe.

Sügisel me käisime õunugi vargil. Sellest me küll kodus ei hinganudki. Kord Juhani Kadri nägi meid all aias. Tema assutas koera: Mirjam, ouh! Mirjam ouh!" Juhamil oli saksa koer ja see ei saanud muidu aru. Juhani Mart, kelle jalad- ema ütles nii- olid seitse jalga pikad, ei mõistnud saksa keelt ja seepärast ta ütles Kadriale: "Porsi sina, sina nagu õppisid seda keelt seal õmbluskoolis." Kadri siis hõikas Mirjami keeli ja Mirjam tegi: Ouh ja ouh!" Minu põllest kadusid kõik õunad aga Jansi tasku jäid alles. Karjamaal tahtis Kraavi Liide üht õuna omale. Jans käskis: "Kisu suu kõrvuni, siis saad!" Liide kiskus. "Laiemale!" Mina nägin, et Liide suu oli juba kole laiali. Aga Jants tingis: "Veel laiemale!" Isa ajas suu pungil täis. Põsed olid kui kaks palli. Liide kiskus suud, nii et kragises. Juba see oligi minu arust kõrvuni. Ja siis ta sai õuna. Suunurgast purtskas vett välja kui ta õuna ammustamiseni jõudis. Aga Jans oli õuna sisse lehma "kooki" pannud. Liidel läksid silmad punni ja ta ajas kõik puid suust pihu peale. Õunagi mõtles ära visata. Jans käskis kurjalt: "Ära söö, muidu sulle veel tina tagumikku valan!" Liide vist kartis. Kiskus näpuga koogi sisu välja ja sõigi ära. "Kas'sa nüüd sais, missa talvel kaebasid, et mina sinu lumme õiendasin, kas'sa said!" parastas Jans kokates ja naerdes.

"Ei saanud midagi, söin jah ära õuna, mis sellest- õun ikka õun! Söön veelgi kui tahan ja kaoban jälle, kui ninuli lumme lükkad!" vastas Liide. Aga õuna ta küll ei võtnud, kui Jants talle pakkuski. Mitte ei võtnud ja läks vilistades oma karjamaa poole. Minugagi ei rääkinud pärast, ehkki istusin alati mättal, kui ta Jantsiga jagelas või karvu kiskus.

Hilissügisel hüürgasid rehopeksu masinad - küll Suuremäe pool ja metsa pool. Vaiksel õhtul kostis see õige ilusasti minu koju. Ikka jörts, jörts, tihtel - - tahtel!... Ei meie seda kama saanud kuulata. Jans ütles: "Lähme!" Mina õhinal: "Lähme, lähme!" Hingetult lidusime käsikäes metsa poole, kus ajas katel tuliseid sädemeid taeva poole algavas sügis-öö- hämaruses. Sädemeid me püüdsime ja kilkasime kui masin tegi "jörts, jörts!" ja katel vastu: "tihtel- tahtel, tihtel- tahtel, jörts- jörts, uuuuuu!..."

Vaikisid masinate hüürganised. Sadas. Jans käis üksinda karjas. Seljas isa vana pinsak ja peas laiaäärega kaabu. Mina naersin läbi kõõgi akna, kui ta niimoodi lontis tuli. Krants veel longus sabaga järel sörkimas. Naersin: "Jans, sa oled kui sorukull!"

Need olid Jantsi viimased karjapäevad meil. Ühel õhtul kipsetasime pikavarrelisi sarraube reheahjus. Hüppasime tulevalgel. Siis tuli Jantsi ema Lissi metsast. Mina vaatasin Jantsile otsa ja Jants vaatas mulle niisamuti: seda meie ei olnud mõtelnudki. Aga meie ei ütelnud kumbki sõnagi.

Päikene rippus just Murakasoo mändide ladvas, kui sõitis Jants jälle isa kõrval noore kõrviga õuest välja, metsa teele, alla poole. Sõitis... Mina märkasin, et idataevas oli kaks veripunast kriipsu pilve saaras, ja sii kadus kõrk metsatuka taha.

Aga sellel õhtul ma ei oodanud isa kojutulekut. Ei oodanud, nagu vahest jõulude eel, kui ma veel väikene olin. Ei, ma tõesti ei oodanud isa tagasitulekut, kui mina istusin leelõukal, pikk sarrauba kipsetamiseks peos.

Said-Suli.

15.II.29.

=====

ÜLE KAHE SUUSATEE.

Te midugi kohe mõtlete, et hakkam arvustama Einari Vuorela samanimelist teost? Vale puha! Ei tule meeldegi! Hoopis selle vastu, tahan teid veenda suusaspordi tähtsusest, tema olulisest väärtusest ja äärmisest "võlust". Kui siis mõni veel esile tuleb arvamisega, et ta midagi väärt pole, noh, siis on viimsepäev ligidal. Säärast suurt rumalust meie vana maakora küll välja ei kannataks.

Mõni arvab, et hilja seda seletada; juba suur suvi väljas. Aga armsad hinged, te ju peaksite seda tops teadma: parem hilja kui iialgi ja et kunagi pole hilja oma rumalust heaks teha. Nii siis alake kohe, kui mu artikli olete läbi lugenud, suusaspordi harrastama.

Nüüd ma igatahes täidan oma lubaduse ja teen teile selle loo "kllariks", et kõik sama suure innuga kui mina suusatama hakkavad.

Oli ilus suvepäev! (Oh sa puha pim-pam! Nüüd läksin päris sohu ja rappa!). Kus ta's suvepäev oli, kui hoopis päris oht talvepäev, nii umbes -3 külma ja suure sulaga. Oli siis jah ilus talvepäev. Päike paistis selgest taevast, kõik maailma kattis pimedus. Muuseas, minu töödes tuleb nüüd vahest vastuoksusi otte, aga valmistun nüüd romaanikirjaniku elukutsesele ja siis on, minu arvates, tarvilik, et sust vähem aru saadakse. Selle eest nimelt, millest inimesed aru ei saa, olevat neil suur respekt. Kahju vaid, et õpetajad seda respekti ei harrasta, kui keegi õnnetu vastamisel neile räägib vastuoksusi ja "udususi". Nad kohe silmapilk panevad oma raamatusse "konksu" (2) või "komeedi" (3-). Aga äkki ongi see austus!?

Nii siis, sellel ilusal päeval mulle korraka tuli meelde, vaja suusatama minna. Mõeldud, tehtud. Võtsin täis spordivaimustust suusad õlale. Et ma aga üksi minna ei tahtnud, läksin veel enne ühe kaasõpilase poole, teda kaasa kutsu. Too vaatas küll kahtlevalt ilma, mind ja siis suuski, peale selle aga, kui olin talle pidanud kangesti teadusliku loengu kevadise, paitava õhu üle, milles tunda sadandete õite aroomi (kus need küll olema pidid, ei teadnud ma isegi! Väljas oli vaid sogane lumelobjak, seal need õite aroomid parimal tahtmisel olla ei võinud), oli ta nõus tulema. Pidin aga enne küll vaeva nägema, seda peab, tööle au andes, tunnistama. Rääkisin nii, et suu vahutas! Loengu lõpptulemus oli siis see, et mõlemad läksime suusatama. Mis seal's ikkagi viga oli! Nagu lohutuseks oma kaaslasel, seletasin: "Õige jah ilm täna." Aga tema ütles, selle üle ei võivad ma otsustada. Mul olevat niipalju rõivaid seljas, et ma üldse ei tundvat, kas väljas on see või külm.- Igatahes päris tore oli väljas. Üks fantaasiarikas inimene võib ju kujutolla, et need mustad porikahilad on St. Moritz'i valendavad lumehanged ja häda pole midagi.

Läksime siis täie auruga edasi, kuni jõudsim viimaks linnast välja. Oh taavas ja Tartumaa! Seal ju oli lund miljon. Seadsime suusad alla ja sõit võis alata mööda Tähkvor põlde. Alul polnud häda midagi, siis aga läks pind sarnaseks imelikuks "jonksliseks". Arvasime, et need on lumekühmud, aga seal eksisime rängasti. Pärast selgus lugu õige proosalikult. Hakkasin ülistama talve valgoid lumehangesid,

mis säravad päikeses kui kristallid ja teemantitekuhilad. Kuid seal olin äkki, isegi ei tea, kuidas, "põmm" solili lumes maas. Suusad olid jäänud ühe teemantikuhila taha kinni. Oh kibedat pettumust! Ma olin luule õilsast õhkkonnast äkki maas. Ja see teemantite ja kristallide kogu oli - kapsajuurik, üks päris lihtlabane kapsajuurik. Seal ma siis istusin kui tinutatult; ei saanud sammugi edasi ei tagasi. Oleks vist istunud seal terve igaviku, kui mitte lumekamara all täielik vecuputus poleks olnud ja too niiskus aeglaselt üles kerkis; kerkis minuni.

Hüüdsin siis oma kaaslast appi, üles aitama. See aga käskis mul veel veidi aega ise neid õiearome nautida, millest ma enne tall e selotasin. Ma võivat mõelda et olen "grüünes". On ikka üks häbemata inimene! Pärast ta aga siiski aitas mu üles. Minu suusatamisetuhin oli langenud nullile, polnud tast enam "iuksugi" järel. Kogu poole liikudes haihtus mu paha tuju siiski ja nüüd tahtsin demonstree-rida oma sõiduosavust. Tubli hooga liikusin edasi, ja et ka too teine plika minu- st maha jääda ei tahtnud, suusatas temagi mulle järele.

Kuid see kaupäev vist kindlasti oli 13. või mõni muu õnnetu päev. Juhtus jälle äpardus. Me üldse ei pannud tähele, et üle kahe suusatee laiutas end kraav. Seal ta asus. Muidugi oli ta lund täis ja selletõttu me vist ei näinudki teda enne kui mõlemad olime "ilu ja auga" jalgupidi kraavis. Meie õnnetuseks oli see vett ja pori pea ääreni täis ja seal sees siis kükitasime meie. Esiteks kumbgi ei saanud arugi, kus olime, seisime rahulikult ja vahtisime, üllatusest keeletud, ükstei- sele avasui otsa. Vaimurikast pilti see nüüd küll pakkuda ei võinud, sellele olen kindel. Kes meid tookord oleks näinud, see kindlasti oleks saanud õige loomatruu kujutelma Loti naisest soolasarbana (muidugi märksa lollomas "väljaandes"). Viimaks taipasime, kus me õieti oleme ja ronisime süngote nägudoga kraavist välja. Jah. see oli küll üks seiklusrikas sõit!

Nüüd vantsisime kahakesi sõbraga koju; jalad mõlemil vesimärjad ja süda hirmul uute õnnetuste eest. Saabastes sulksus vesi kahjurõõmsalt: "Sulks, sulks, sull!" On ikka tõsi, see elu pole muud kui silmavesi, võib ka öelda, porivesi; sel juhtumil on viimne õigem. Tuju läks minokul kord-korralt ikka halvomaks. Päris õnn kohe, et läksime läbi võrdloomisi tühjade tänavate, kus keegi ei näinud meie vingus nägusid. Paar inimest, kes meile vastu tulid., tegid silmad, mis näisid nagu kohvitassid. Mis nad meid ometi pidid vahtima? Neil olid säärased näod, kui näöksid nad mõnd eel ajaloolist brontosaurust. Rumalad inimesed!

Koju pärale jõudes kerkisid pähe tahtmata mõtted, ja pikaajalise juurdluse järele tulin otsusele, et suusasport on ikkagi üks väga kasulik asi. Kohe seletan miks.

Vaadake, esiteks läksin ainult kavatsusega välja, et suusatada; lõppeks tõi see enesega mitu uut spordiala kaasa. Näiteks: surmasõlmed Tähkvere väljal kapsa- juurikate vahel; Need "sõlmed" ju on kole tarvilikud just sellepärast, et väga paljude salajane südamesoov on saada kinonäitlejaks, ja kui sul juba surmasõlmed selged, siis on edu käpugakatsutatavalt selge nagu mõnel Harry Piel'il, Luciano Alberti'nil või kuidas sedasorti "kuulsuseid" kutsutakse, kelle üks trikk pole veel lõpetatudki, kui teine juba algab.

Teiseks saab suusatamisel ka ujumissporti harrastada ja mudavanne võtta nagu meie säääl kraavis. Kas pole "hurmavad" väljavaated? Üldse on suusatamine tepe üks üpris tarvilik sport. Kutsun kõiki kohe "prõlla" teda õppima.

T - d.

=====

T. T. G. VIIENDAD KLASSID.

Viiendad klassid elavad juba lahkumise tähe all. Üha koeb palavuslik töö. Ja ongi nüüd kevadel, nii palju teha. On ukse ces kooli loterii, abiturientide pi- du, kooli näitus ja igalpool tuleb viiendal klassil olla eesvedajaiks. Ja vaada- kem me õpilaspere isetegevust - eks ole sääälgi viiendail klassel juhtiv koht. 2/5 õpilaspere esinduse liikmeist on viiendaist klassest. Igas ringis tõmbavad nad kaasa, küll juhtivate tegelastena, küll liigetena.

Alljärgnev ülevaade annab pildi meie lõppklassest.

V-a K l a s s .

Klassijuhatajaks on õpetaja Margarethe Hammer. Õpilasi on klassis 31, neist linnast 24 ja maalt 7, seega siis linnaõpilaste klass. Õpilasi on tulnud T.T.G. algk. - 23, I algk.- 2, Tallinnast Kubu eragümm.- 1, Pärnu tütarl. gümm.-1, Läänemaa ühisgümm.- 1, Võõpsu algk.-1, Tartu tehnika gümm.-1, E.N.K.S.T.G.- 1; teist aastat klassis pole ühtki õpilast. Klassivanem: Adelheid Kuusik; klassikirjatoimetaja: Elviira Niinapuu; klassi laekur: Aino Tubin. Õpilaspere esinduses V-a klassist on: Senta Kikkerpill, Rosalie Eres, Eha Luik, Ilse Post, Erika Pärli ja Aino Peipsi. Kirjandusringist osavõtjaid - 20, kunstiringist - 5, spordiringist - 11, enesekasvatuser. -4,. Õpilaspere valimisel käis 100%.

V-b K l a s s .

Klassijuhatajaks on õpetaja Salme Kilkson. Õpilasi on klassis 32, neist linnast 26 ja maalt 6; seega tugeva ülekaaluga linnaõpilaste klass. Õpilasi on tulnud T. T. G. algk.-14, VI algk.-10, IXalgk.-2, Grassi eragümm.-1, Tallinna II gümm.-1, Tallinna Zenderi gümm.-1, Salomon'i eraalgk.-1, Õp. sem.-1, Laiuse algk.-1; teist aastat klassis 1 õpilane.

Klassivanem: Emilie Põderson, klassikirjatoimetaja: Lilli Vabrason; klassi laekur: Axella Tasso. Õpilaspere esinduses on: Keete Tanilov ja Nadja Laan. Kirjandusringist osavõtjaid on 21, spordiringist -7, kunstiringist-1. Õpilaspere valimistel käis 100%.

V-c K l a s s .

Klassijuhatajaks on õpetaja Natalie Kalameos. Õpilasi on klassis 30, neist maalt 19 ja linnast 11, seega maaõpilaste klass. Õpilasi on tulnud T, T. G. algk.- 21, Salomon'i eraalgk.-2, Elva algk.-1, IX algk.-1, Tudulinna algk-1, E.N.K.S.T.G.- 2, Ialgk.-2, Tartu tehnikagümm.-1.

Klassivanem: Kristel Thomson; klassikirjatoimetaja: Aliide Tiitso; klassi laekur: Magda Püssa. Õpilaspere esinduses on : Ilse Jalakas. Paula Lindenau ja Kristel Thomson. Kirjandusringist osavõtjaid on 82, enesekasvatuseringist 2, kunstiringist 8 ja spordiringist 2. Õpilaspere valimistel käis 96,6 %.

E. P.

ÜKS PATUTUNNISTUS .

Armsad õed õndsas usus! Olen nüüd teps muutnud oma "lihalikku" meelt ja asunud "patustpöörmise teele". Jah, Issand armatab neid, kes on vagad. Aga ega's lugu, mis selle vagaduse põhjustanud, mõni naljaasi pole. Taevas hoia! Hoopis suur ja traagiline sündmus.

Õrnahingeline, elu proosat vihkav "inimhing" lebab voodis, ümbritsetud satään-silmadest ja sinistest juustest . (Ja helde taevast, mis nüüd küll saab! Ma juba jälle kaldun "laiale" teele!) Ei ikka plikadest, kellel sarnased kiiduväärt omadused, milliseid minutaoline lihtsurelik ei või unistadagi. Puha kole luuleline kraam!

Nojah, umbruskond on säärane luuleline. Äkki " kärts ja põmm"- üks hirmus profaanne ja (peaasi) ebaluuleline lugu sinna sekka. Taevasse kisondav ülekohtus. Kui kergesti ei oleks võinud selle artikli tõttu üks õrnahingeline duenna minestusse langeda. Vesi tuleb kohe silma suure südamevalu pärast sellele mõeldes.(Teised ütlevad, etliiast naerust, see on aga kius ja jonn nende poolt)

Võtab siis too õilis "inimhing" kätte selle ajalehe, aga, lubagu mul küsida, kas ta omas pühas vihas üldse midagi nägi peale selle artikli, selle koleda artikli? Arvan, et ei.

Mis nüüd puutub palavikku, siis ei maksaks seda just nii väga südamesse võtta. Tol ajal oli väljas see kole külm ja siis läks äkki sulale ja soojaks. Nii et soo-

juse kõikumine oli sellost vast tingitud. Pealegi usun, suures ärevuses ta vast vaatas teda "kraadipuud", mis on väljas akna taga. Aga võimalusi on ju palju! Äkki oli minu artikkel nii "loomatruult" kirjeldatud, et patsient end lugedes arvas olevat uisuteel, kus muidugi külm, kuid pärast end teips ikkagi soojas toas leides, nakkas tal jälle soe.

Oma südamlikumad tänu avaldan selle eest, et mind mitte nendesinatste "elukogenute" kilda ei arvatud. Keegi (vist Archimedes) ütles, et elukogenud noorurid ep ole teips mitte enam noorurid. Ja pean ka tunnistama, et isik, kellele võlgnen tänu oma "õigelo teelo" juhutamise eest, pole ka just rängasti elukogenud. Kui juba see artikkel talle suurima üllatuse valmistas, noh, siis pole tal küll kuigi suuri olukogemusi.

Lubatagu veel tähendada, et selle "tarkuse" uisutee suhtes olen omandanud vaadates õige reaalsete prillide läbi. Ükskord isegi vägagi lähedalt, peaaegu ninaga vastu uisutee jääd. Aga kas siis peab laulma "hosianna"! uisuteele, teda igatmoodi ülistama, talle külge luuletama omdusi, milliseid talle üldse pole? Vot sarnast "luuloandi" mul pole. Olgugi ta meie uisutee ja meie pailaps, siiski oleks see n. n. "onupojapoliitika", kui me ta pahede üle pigistame silmad kinni ja oma uisuteed ideaalseks peaksime. Ärgu nüüd keegi arvaku, et pean ideaalseks "Kalevit".

"Kõhuvalukontserti" tehtigi ülemineval aastal kõlakojas. Selle tõttu tuleb aina kahjatseda, et keegi tollest "naudingust" ilma jäi. Ma'i teä aga, mis siis oleks sündinud, kui too õrnus seda oleks kuulnud. Siis oleks ta oma õrna hinge vist kohe ühes kohaga kõrgemaisse sfääresse, s. o. tropist üles, transporteerinud. Või, noh ütleme lihtsalt ja selgelt - putket mänginud.

Et minul kusagil püsi pole, see ju on osalt õige; ehkki ma just suurte kohadimensioonidega kiidelda ei või, pole ma siiski mitte nii plastiline, et mul oleks võimalik omi konte kõiki sõrmkübarasse asetada. Neil ikkagi on üksipaha harjumus, et nad tarvitavad nii palju ruumi, kui nad tarvitavad.

Ka omalt poolt komplimenti tohes, teatan, et kui olen oma kriitika kuulsuse saavutanud, siis hakkab kohe romaanikirjanikuks ja oma esimesele romaanile ("Välkulöövad sataän - sinisilmad") kirjutat 200leheküljelise proloogi oma õilsa kasvatajanna ülistuseks. Sest olen teips parandanud meelt!

T - d.

